

...ki te Kōmesina o te Ola Lei mo te Sē katoatoa te malosi o te foitino mo te mafaufau?

Te Kōmesina e onoono ki faitioga taki tasi kae fakaiku foki ne ia me e 'tau io me fetau' lei ke tai fakagasuesue aka. Te Kōmesina e mafai:

- O ave te matāupu tenei ki te tino lagolago mo te ola lei mo te sē katoatoa te malosi o te foitino mo te mafaufau ke fesoasoani ki tino ke fakaiku olotou faitioga;
- O ave te faitioga ki te fakapotopotoga ke galue ki ei;
- O fakasino te matāupu tenei ki nisi matagaluega pelā mo te Minisituli o te Ola Lei, ko te Pulega ki tusiga o igoa o tino galue i te Ola Lei (Registration Authority for Health Practitioners), ko te Kōmesina o Puipuiga (Privacy Commissioner) io me ko te tino Āsiāsi i Fakai i mea tau te Ola Lei o te Mafaufau (Mental Health District Inspector) io;
- Me sukesuke a te matāupu. A te Kōmesina e mafai ne ia o kamata se sukesukega 'tau ki nai faitioga. Te sukesukega e mafai o tai leva malie ona la me i te Kōmesina e se kau ki se feitu kae e tuku ne ia te avanoaga ki tino kolā e aofia i te faitioga ke mafai o fai o lotou fakamataalaga. E se katoa a faitioga kola ne sukesuke ne maua atu me solitulafono.
- E fakamoemogina foki ne koe me ka masani o fesotaki atu te ofisa o te Kōmesina ke oko ki te mauaga o te 'toe ikūga. E mafai foki o maua ne koe se fakamatalaga me ne pefea te Kōmesina o fai tena ikūga ki tau faitioga kae se a foki tena 'toe ikūga.

E fakasala a fakapotopotoga kafai ne soli oku saolotoga?

Te Kōmesina e mafai o fakasino ne ia a faitioga ki te Takitaki o Faiga Tulafono (Director of Proceedings) kafai ne maua aka me ne soli a saolotoga o te tino tela ne fakaaogā ne ia a matagaluega i te taimi ne fai ai te sukesukega a te Kōmesina. Te lāsaga tenei e aofia fua se fuainumela foliki o faitioga ko la ne sukesukegina. Te Takitaki se Lōia tu tokotasi (Independent Prosecutor) tela e mafai o ave ne ia te matāupu tenei ki te ofisa o te Komiti Fakamasino mo Polopolokiga mo te Ola Lei (Health Practitioners Disciplinary Tribunal – HPDT) io me ki te ofisa o te Komiti Fakamasino mo Iloilōga o te tu saoloto o te tino (Human Rights Review Tribunal – HRRT) io me katoa. Ko fakamatalaga e uiga ki te Takitaki o Faiga Tulafono (Director of Proceedings) mo mataupu ko la koa oti ne fakalogo ki ei te Komiti (Tribunal) e maua i te HDC website.

E mafai o maua se tau onā me ne soli oku saolotoga?

Te Kōmesina seai se malosi o ia o tuku atu se tau. Kae e mafai ne fakapotopotoga manafai e lotomalie o 'tina atu tau tupe ne fakamaumau pela me se faiga ke fakaiku a faitioga. Nisi tino kola e fakaaoga ne latou a matagaluega e mafai o maua ne latou te tupe tau mai te ACC kafai ne puapuagātia i pakiaga ki te foitino ona ko mea a te fakapotopotoga ne fai. E mautinoa i nīsi tulaga, ko fakamaseiga kona kā togi atu ne te HRRT.

MO NĪSI FAKAMATALAGA MO FESOTAKIGA LIKILIKI

Mo nīsi fakamatalaga mo fesoasoani, io me ke fakatonu ne akoakoga mo polokalame akoga e uiga ki te Tulafono o Saolotoga, io me fakamolemole ke maua ne koe a fakamatalaga fakalagolago mā kita (self-advocacy) io me pefea o fai a faitioga, fesotaki:

Matagaluega Lagolago o te Atufenua Kātoa (The Nationwide Advocacy Service)

Telefoni seai se togi: 0800 555 050

Fax seai se togi: 0800 2787 7678

Meli iti: advocacy@hdc.org.nz

Te Kōmesina o te Ola Lei mo te Sē Katoatoa te Malosi o te foitino mo te Mafaufau (The Health and Disability Commissioner)

P O Box 1791, Auckland

Aukilani telefoni/TTY (09) 373-1060

Ueligitone (04) 4947900

Telefoni o nīsi kogā/TTY 0800 11 22 33

Fax (09) 3731061

Meli iti: hdc@hdc.org.nz

Website: www.hdc.org.nz

Fakamolemole, ko fesili koe kafai e manako o faipati ki se tino lagolago tela e lasi tena fesoasoani ki tino fakaaofa/mo tino fai malaga.

Tuvalu

Tou saolotoga kafai e fakaaogā ne koe a matagaluega o te Ola Lei io me ko te Sē katoatoa te mālosi o te foitino mo te mafaufau (disability) i Niu Sila kae fai foki pefea tau faitioga

0800 555 050

TULAFONO O SAOLOTOGA

E isi sou saolotoga

So se tino tela e fakaaogā ne ia a matagaluega o te Ola Lei io me ko te Sē katoatoa te mālosi o te foitino mo te mafaufau e puipuigina ne te Tulafono o Saolotoga. Te Kōmesina tu tokotasi e lago atu o puipui a saolotoga konei mai lalo i tulafono a Niu Sila tela e fakaioga ki te Ola Lei mo te Sē katoatoa te mālosi o te foitino mo te mafaufau, Kōmesina Tulafono 1994 (Health and Disability Commissioner Act 1994).

Tou saolotoga kāfai e fakaaogā ne koe a matagaluega o te Ola Lei mo te Sē katoatoa te mālosi o te foitino mo te mafaufau

Te Tulafono o Saolotoga e avatu ne ia a saolotoga e 10. Konei lā:

1. Ke fai atu a faiga mo te fakaloalo.
2. Ke fai faiga se fāpito kae se faimālō io me fakailoga tino.
3. Te saolotoga ki te 'malu mo te tu tokotasi.
4. Ke maua ne koe gālua faia faka'lei mo fai faiga fakateete mo te atamai.
5. Ke maua ne koe fakamatalaga e malamalama ei koe o fesoasoani ke fesokotaki mo te tino tela e galue i te matagālua.
6. Ke maua ne fakamatalaga ko la e manakogina ke iloa ne koe tou ola lei io me ko te Sē katoatoa te mālosi o te foitino mo te mafaufau; fakatokaga o gālua mo igoa mo tulaga o tino galue; pena foki ki fakamatalaga e uiga ki so se suksesukega mo faifaiga e manakogina ne koe mo so se ikūga ki suksesukega. I Niu Sila, a tino e fakamalosi ke fesilisili kae ke fakauke foki a olotou fesili ki fakamatalaga ko te mea ke fesoasoani kia latou ke malamalama i mea e 'tupu.
7. Ke filifiligina ne koe tou tausage, kae mafai foki o 'fuli ou mafaufau.
8. Ke isi se tino fesoasoani e fakatasi mo koe i te lasiga o taimi.
9. Ke fakaaogā a saolotoga katoa konei kafai ne fakamolemole atu ke kau atu koe ki se suksesukega io me ne akoakoga o fakakoga a tino ga'lua.
10. E isi sou saolotoga o fai ou faitioga kae ke fakatāua foki ou faitioga.

Se ā taku mea ka fai manafai au e manava'se io me se fiafia e uiga ki matagaluega, io me kafai e isi se mea 'se e tupu, kae ko toku lagona koa soli oku saolotoga?

E mafai koe:

- o faipati ki te tino tela ne galue ki a koe, io me ko te pule, me e mafai ne laua o fakatoka te fakalavelave;
- ke maua se fesoasoani mo te lagolago mai kaiga mo taugāsoa ke fakatagi ou manava'se ki te fakapotopotoga o te matagaluega;
- salasala ke maua se fesoasoani mai te tino lagolago tela e se 'togi kae tu tokotasi (free independent advocate) ke fesoasoani ki a koe ke fakaiuga ou manava'se. Fakamatalaga e uiga ki te fesotakiga o te tino lagolago ki te ola lei mo te sē katoatoa te mālosi o te foitino mo te mafaufau (Health and Disability Advocate) e maua i loto i te laupepa tenei.

KO FAIGA MO FAKAIUGA O FAITIOGA

Kaiā e 'tau o fai taku faitioga?

Ko te faiga o faitioga se auala tāua ko te mea ke tai fai aka faka'lei a tulaga o matagaluega. Te lasiga o tino kola e fakaaogā ne latou a matagaluega kola ne fai olotou faitioga ne fai mai latou se manako ko te mea tela ne 'tupu ki a latou ke 'tupu ki nisi tino. Ko tino kola e fakaaogā ne latou a matagaluega e lavea ne latou te fesoasoani kafai ne amanaia te mea ne 'tupu kia latou fakatasi mo te fakamatalaga mo te fakatoesega. Te lasiga foki o fakapotopotoga e lavea ne latou te fesoasoani ke iloa atu a manava'se o tino ko te mea ke gasuesue o galue ki ei. I nisi taimi e mafai o fakamafuli faiga o gālua fai mo te fakatokaga o matagaluega kola ka aogā ki nisi tino. A tino kola e fakaaogā ne latou a matagaluega e lagona foki ne latou te fesoasoani i auala kola e faigina ne te fakapotopotoga o tai fai faka'lei a lotou matagaluega.

Ko te faiga o te faitioga

E isi sou saolotoga o fai tau faitioga e uiga ki se fakapotopotoga i se auala tela e faigōfie ki a koe. E mafai ne koe o fakamatala atu ou faitioga i te fakafesagai mo te tino, io i te telefoni; ke tusi atu tau tusi, fax io me ko te meli iti.

E mafai o ave tau faitioga ki:

- te tino io me ko tino kolā e fai kiei tau faitioga;
- se tino galue i loto i te koga galue tena, matagaluega io me se fakapotopotoga tela i o ia te tiute o maua a faitioga (pela mo te manetia o te faka'leiga o galuega (quality manager) io me ko te tino e fakafegai mo faitioga (complaints officer) i te fakaimasaki io me se fakapotopotoga);
- se tino lagolago tela e tu tokotasi mo te ola lei mo te sē katoatoa te mālosi o te foitino mo te mafaufau;
- Te Kōmesina o te Ola Lei mo te Sē katoatoa te mālosi o te foitino mo te mafaufau.

Se ā toku fakamoemoega manafai ne fai taku faitioga

...ki se fakapotopotoga?

A fakapotopotoga taki tasi e 'tau o fakaloga ki ou manava'se kae fakailoa atu foki e uiga ki te tulaga o mea e 'tupu ki tau faitioga. E mafai o fakamoemogina ne koe me i tau faitioga ka fakatoka fakavave, kae fakamatala atu foki so se ikuga mo gasuesuega e uiga ki tau faitioga.

...ki te tino lagolago mo te ola lei mo te sē katoatoa te malosi o te foitino mo te mafaufau?

A te tino lagolago mo te ola lei mo te sē katoatoa te malosi o te foitino mo te mafaufau e kau i loto i te fakapotopotoga tela ko te Matagaluega o Lagolago o te atufenua kātoa (Nationwide Advocacy Service) ka fakaloga ki ou manava'se kae fakamalamalama atu foki a filifiliga ko la e avanoa mo koe ke fakaiuga tau faitioga. Te tino lagolago e tu mo tino kola e fakaaogā ne latou a matagaluega kae fesoasoani foki ki gasuesuega kola ne filifiligina ne koe ke fakaiuga ou manava'se.

Ko te matagaluega tenei e se 'togi, e se fakamatalagina atu ne ia ki tua (confidential), kae tū tokotasi foki mai i fakapotopotoga o matagaluega pelā mo fakaimasaki, fakapotopotoga ko la e 'togi tupe ki matagaluega, matagaluega o te mālō, mo te Kōmesina o te Ola Lei mo te Sē katoatoa te malosi o te foitino mo te mafaufau (Health and Disability Commissioner). E tiga eiloa me 'pau a la tulafono mo te Ola Lei mo te Sē katoatoa te malosi o te foitino mo te mafaufau, a matagaluega o lagolago e lipoti ki te takitaki tu tokotasi o matagaluega tau lagolago (Director of Advocacy).

A te fakalagolago se auala e iku manuia o fakaiuga ou faitioga, kae e masani foki o maua vave ki nisi filifiliga aka.